PROVINCIAAL BLAD
VAN LIMBURG
2005/59

Gedeputeerde Staten van Limburg,

maken ter voldoening aan het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht en de Provinciewet bekend dat zij in hun vergadering van 6 september 2005 hebben vastgesteld:

BELEIDSREGEL MITIGATIE EN COMPENSATIE NATUURWAARDEN

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze beleidsregel wordt verstaan onder:

a. Natuurwaarden:
   - alle terreinen en landschapselementen die van overheidswege bescherming genieten als natuurgebied respectievelijk met het oog op natuurbehoud of behoud van soorten;
   - alle landschapselementen die van overheidswege een beschermde status genieten op grond van hun landschappelijke waarde;
   - alle bosgebieden en opgaande begroeiingelementen die onder de Boswet vallen.

b. Mitigeren: het voorkomen of verminderen van nadelige effecten van een activiteit op natuurwaarden door tijdelijke of blijvende voorzieningen te treffen, anders dan de aanleg van natuur- en bosgebieden en landschapselementen.

c. Compenseren: aanleg van natuur- en bosgebieden en landschapselementen die het verlies in omvang en in kwaliteit van natuurwaarden opheffen.

d. Kwantiteitstoeslag: hiermee wordt het verlies aan natuurwaarden die moeilijk of slechts na zeer lange ontwikkelingstijd te realiseren zijn gecompenseerd door extra oppervlakte.

e. Wezenlijke kenmerken en waarden: de natuurwaarden welke zijn vertaald in natuurdoeltypen zoals vermeld in de stimuleringsplannen Natuur, bos en landschapsbeheer. Het gaat daarbij ook om rust, stilte, donkerte, openheid, de landschapsstructuur, belevingswaarde, de bij het gebied behorende natuurkwaliteit en areaal, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, waterhuishouding, kwaliteit van bodem, water en lucht.

f. Ecologische Hoofdstructuur (EHS); bestaande bos- en natuurgebieden (waaronder de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten), nieuwe natuurgebieden, de één op één begrensde beheersgebieden, ecologisch water (Maasplassen) en beken met een Specifieke Ecologische Functie (SEF, voor zover gelegen in of grenzend aan de overige categorieën van de EHS.

g. Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG): vooral landbouwgronden als buffer rond de EHS, steile hellingen, delen van ecologische verbindingszones, de hamsterkernleefgebieden hamster, waterwingebieden (buiten de grens van stedelijk dynamiek) die vanwege de bescherming van de drinkwatervoorziening het karakter van een natuurgebied aannemen en gronden die een

natuurkarakter krijgen zoals bepaalde lopende ontgrondingen.

h. Initiatiefnemer: een rechtspersoon of natuurlijke persoon die een activiteit of ingreep wil uitvoeren in een gebied met natuurwaarden.

i. Stroomgebied: een gebied waarvan het oppervlaktewater via één door het waterschap onderhouden beek of waterloop afgevoerd wordt.

j. Regio: de gebieden waarvoor door de provincie stimuleringsplannen Natuur, bos en landschapsbeheer zijn opgesteld. Dit zijn: Noord-Limburg Oost, Noord-Limburg West, Midden-Limburg Oost, Peelvenen, Midden-Limburg West, Zuid-Limburg Noord, Zuid-Limburg Zuid, Grensmaas en Noordelijk Maasdal.

k. Overeenkomst: schriftelijke vastgelegde afspraak tussen initiatiefnemer en provincie en/of gemeente aangaande de realisatie van mitigerende en/of compenserende maatregelen.

l. Plan: document onderdeel uitmakend van een overeenkomst waarin onder meer beschreven wordt waar, wanneer, voor welke soorten en biotopen en hoe de mitigatie en compensatie gerealiseerd zal gaan worden.

Artikel 2. Wanneer is de Beleidsregel van toepassing

De beleidsregel is van toepassing:

Nadat door onderzoek vooraf aan de ingreep is vastgesteld dat de wezenlijke kenmerken en waarden worden vernietigd en/of verstoord en/of versnipperd in een van de hierna te noemen gebiedscategorieën:

1. EHS, voor de gehele EHS geldt het ‘nee, tenzij’ regime;
2. bestaande en gerealiseerde bos-, natuur- en landschapswaarden in de POG; voor de gehele POG geldt de ontwikkelingsgerichte basisbescherming;
3. bos, landschaps- en natuurelementen (o.a. houtwallen, poelen, solitaire bomen, waardevolle beplantingen) die in een vigerend bestemmingsplan reeds bescherming genieten of onder de werkingssfeer van de Boswet vallen;

Artikel 3. Aanpak en implementatie mitigatie en compensatie

Verklaring van geen bezwaar of goedkeuring bijvoorbeeld van een bestemmingsplan, verlening van een vergunning en dergelijke door het provinciaal bestuur zal slechts geschieden indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

a. het voorziene verlies aan natuurwaarden wordt volgens een plan gemitigeerd en/of gecompenseerd;

b. de verantwoordelijkheden, inclusief middelen, voor de uitvoering van het plan zijn vastgelegd in een overeenkomst of in een vergunning;

c. door de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiewerken ontstaat een duurzame situatie;

d. het plan en de overeenkomst respectievelijk de vergunningsvoorwaarden voldoen aan de in de volgende artikelen vermelde criteria en richtlijnen;

e. het plan en de overeenkomst is gekoppeld aan het bestemmingplan waarin de compensatie wordt geregeld en dient gelijktijdig met het ter goedkeuring indienen van het bestemmingsplan aan Gedeputeerde Staten te worden voorgelegd.

Artikel 4. Criteria voor toetsing van het plan en de overeenkomst

Het uitgangspunt is geen nettoverlies aan natuurwaarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang. De overeenkomst en het plan zullen door Gedeputeerde Staten getoetst worden op adequate invulling van de volgende onderdelen:

a. kwaliteit en kwantiteit van de mitigatie en/of compensatie dient te voldoen aan het gestelde in artikel 5;
b. het tijdstip van de realisatie van de mitigatie en/of compensatie voldoet aan het gestelde in artikel 6;
c. de locatie van de mitigatie en/of compensatie voldoen aan de eisen in artikel 7;
d. de waarborging en tijdige uitvoering voldoen aan de eisen in artikel 8;
e. juiste afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen ten aanzien van natuur, bos en landschap conform artikel 9;
f. het plan geeft inzicht in de inrichting en het te voeren (aanloop)beheer;
g. een topografische kaart met daarop de locatie van de mitigatie en/of compensatie, de kadastrale percelen en de ligging van aangrenzende en omliggende natuur- en bosgebieden met een schaal van 1:10.000.

Artikel 5. Bepalen van aard, kwantiteit en kwaliteit

a. De te compenseren natuurwaarden zijn vertaald in natuurdoeltypen en ingedeeld in de vier categorieën:
    1. snel vervangbaar, ontwikkelingstijd < 2 jaar;
    2. gemakkelijk vervangbaar, ontwikkelingstijd < 25 jaar;
    3. matig vervangbaar; ontwikkelingstijd 25-100 jaar;
    4. moeilijk of niet vervangbaar; ontwikkelingstijd > 100 jaar.

    In bijlage 1 staan de verschillende natuurdoeltypen ingedeeld per categorie waarbij gebruik is gemaakt van de natuurdoeltypen conform het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (Provincie Limburg 2002).
b. Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 1 geldt gezien de korte ontwikkelingstijd géén kwantiteitstoeslag bovenop de vereiste één-op-één compensatie.
    Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 2 geldt, gezien de lange ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 33% bovenop de één-op-één compensatie.
    Voor natuurdoeltypen in categorie 3 geldt gezien de nog langere ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 66% bovenop de één-op-één compensatie.
    Voor natuurdoeltypen in categorie 4 dient een oppervlaktetoeslag berekend te worden van meer dan 66% tot maximaal 100%. Hiermee wordt het nettoverlies aan natuurwaarden die moeilijk of slechts na zeer lange ontwikkelingstijd te realiseren zijn gecompenseerd door extra oppervlakte.
c. De kwantiteitstoeslag zoals hierboven beschreven is alleen geldig voor gebieden gelegen in de EHS.
d. Voor gebieden in de POG geldt de helft van de kwantiteitstoeslag per categorie, dus respectievelijk 17 en 33 %.
e. Voor alle natuurdoeltypen van de in 5 b genoemde categorieën geldt dat maximaal 50% van de totale oppervlakte te compenseren natuur, inclusief de kwantiteitstoeslag, ingevuld kan worden met andere

natuurdoeltypen van vergelijkbare waarde uit dezelfde of een hogere categorie.

Artikel 6. Realisatietermijn mitigerende en compenserende maatregelen

a. De mitigatie en/of compensatie dient uiterlijk gelijktijdig gereed te zijn met de aanvang van de ingreep. Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om in uitzonderingsgevallen daarvan af te wijken.

b. De initiatiefnemer meldt aan de ondertekenaars van de overeenkomst:
   - de start van de mitigatie- en/of compensatiewerken mede in relatie tot de start van de ingreep;
   - de voltooiing van de mitigatie en/of compensatie.

Artikel 7. Locatie van mitigatie en compensatie

a. Mitigatie en/of compensatie dient - tenzij dit fysiek onmogelijk is - binnen de provincie Limburg in de directe nabijheid van de ingreep en aansluitend aan het te verstoren gebied uitgevoerd te worden onder de voorwaarde dat er een duurzame situatie ontstaat.

b. Mitigatie en/of compensatie dient plaats te vinden bij voorkeur binnen de POG.

c. Indien mitigatie en/of compensatie in de POG aantoonbaar niet mogelijk is, geldt de volgende voorkeursvolgorde:
   - aansluitend aan het meest nabijgelegen deel van de EHS en POG;
   - elders in het zelfde stroomgebied.

d. Compensatie in de EHS is niet toegestaan.

Artikel 8. Waarborging zorgvuldige en tijdige uitvoering

a. Toetsingscriterium is dat een initiatiefnemer, overheden hier niet onder begrepen, een bankgarantie plaatst die voldoende groot is om de volledige uitvoeringskosten van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen (inclusief de kwantiteitstoeslag conform artikel 5) te kunnen dekken. Onder de volledige kosten van de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen worden in ieder geval begrepen de kosten van grondverwerving, inrichting, beheer gedurende de eerste zes jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten. Daarnaast dient de initiatiefnemer een extra waarborgsom te storten van 50% van de hiervoor genoemde kosten.

b. De bij de bepaling van de hoogte van de bankgarantie te hanteren standaardbedragen en normkosten worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de werkelijke prijspeilontwikkeling van de afzonderlijke onderdelen. Hierbij zal voor de grondverwervingskosten gebruik worden gemaakt van de CBS-statistiek 'Koopprijzen landbouwgronden' (tabel 61a).

c. Op het moment dat de mitigerende en/of compenserende maatregelen overeenkomstig het inrichtingsplan zijn uitgevoerd vervalt de bankgarantie voor éénderde. Het resterende deel van de bankgarantie vervalt zes jaar na realisatie van de mitigerende en/of compenserende maatregelen als na veldcontrole blijkt dat het beheer overeenkomstig het inrichtings- en beheersplan is uitgevoerd.

d. Indien mitigatie en/of compensatie niet uiterlijk gelijktijdig is gerealiseerd met de aanvang van de ingreep dan wel op een op grond van artikel 6, onder a door Gedeputeerde Staten goedgekeurd tijdstip nadien, vervalt de bankgarantie plus de extra waarborgsom in zijn geheel aan de provincie

respectievelijk de gemeente die daarmee zo spoedig mogelijk, binnen een termijn van twee jaar (het ontbrekende deel van) de compensatie laat uitvoeren.

e. Indien overheden zich schriftelijk garant stellen voor de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen, zal de aanwezigheid van een bankgarantie inclusief extra waarborgsom geen voorwaarde zijn.

f. De gemeente dient de bos-, natuur- en landschapswaarden die ontstaan door uitvoering van de mitigerende en compenserende maatregelen planologisch te beschermen.

g. De provincie zal gerealiseerde natuurgebieden als gevolg van compensatie door ingrepen in de EHS toevoegen aan de EHS. Gedeputeerde Staten kunnen in een later stadium overwegen of gerealiseerde compensatie in de POG, die logisch aan de EHS grenst toegevoegd wordt aan de EHS.

Artikel 9. Afstemming op andere regelingen

a. Indien in een ander verband een sluitende regeling is getroffen voor de mitigatie en compensatie van natuurwaarden dan zal de reeds afgesloten regeling tevens beschouwd worden als een invulling van de Limburgse beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden.

b. Uitvoering van mitigatie en/of compensatie in gebieden waar al concreet vastgelegde verplichtingen liggen tot het realiseren van nieuwe natuur, nieuw bos en/of nieuwe landschapselementen is niet toegestaan en zal niet erkend worden als (onderdeel van) de uitvoering van een verplichting tot mitigatie en/of compensatie.

c. Maatregelen waarvoor overheidssubsidie of financiering is of wordt aangewend zullen niet erkend worden als onderdeel van het voldoen aan een mitigatie- en/of compensatieverplichting.

d. Voor de uit te voeren mitigatie en/of compensatiewerken dienen de vereiste toestemmingen, ontheffingen en/of vergunningen en dergelijke van overheidswege verkregen te zijn.

Artikel 10. Overgangsbepalingen

a. Indien een mitigatie- en compensatieplan, opgesteld op basis van één van de voorgaande Beleidsregels natuurcompensatie, nog niet in uitvoering is, beslist Gedeputeerde Staten of de Beleidsregel natuurcompensatie van 12 november 2002 of de voorliggende Beleidsregel mitigatie- en natuurcompensatie van toepassing is.

b. Indien er tussen de betrokken overheden vóór maart 2001 bindende afspraken gemaakt zijn over termijnen van realisatie van werken welke mitigatie en compensatie uiterlijk tegelijkertijd met de ingreep bemoeilijken (dit geldt onder meer voor de werken in het kader van het zogeheten MIT-pakket, de projecten van de Integrale Natuurvisie Oost-Roermond en omgeving, en de projecten in het kader van de operatie Bottleneck) gelden de regels van de Limburgse compensatieregeling van oktober 1997.

Artikel 11. Financiële compensatie

Gedeputeerde Staten kunnen instemmen met financiële compensatie door de initiatiefnemer indien:

a. zowel fysieke compensatie als compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden redelijkerwijs onmogelijk is. De financiële compensatie wordt in het door rijk en provincie beheerde Nationaal Groenfonds gestort, maar blijft gelabeld aan de betrokken ingreep;
b. de te compenseren oppervlakte kleiner is dan circa 1 hectare;
c. de hoogte van het bedrag van de financiële compensatie wordt bepaald op basis van de volledige kosten van de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen zoals de kosten van grondverwerving, planontwikkeling, inrichting, beheer gedurende de eerste zes jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten;
d. uitgesloten van financiële compensatie zijn alle Habitat- en Vogelrichtlijngebieden.

Artikel 12. Ontheffing van voorgaande bepalingen

Gedeputeerde Staten:

a. kunnen ontheffing verlenen van één of meerdere bepalingen van de beleidsregel mits er geen afbreuk wordt gedaan aan het algemene uitgangspunt dat er geen netto verlies van bos-, natuur- en landschapwaarden mag optreden;
b. dient geraadpleegd te worden voor die situaties waar voorgaande regels geen of onvoldoende duidelijkheid verschaffen.

Bijlage 1. Mate van vervangbaarheid van natuurdoeltypen

TOELICHTING

1 Algemene toelichting

1.1 Doel en beleidsmatige verankering van de beleidsregel

Provinciale Staten hebben het Provinciaal Omgevingsplan Limburg herziening op onderdelen EHS opgesteld. Provinciale Staten hebben hierin het nieuwe rijksbeleid ten aanzien van de EHS uit de Nota Ruimte inclusief het onderdeel natuurcompensatie doorgevoerd. Uitgangspunt van het compensatiebeginsel - conform de formulering in de Nota Ruimte - is dat er geen nettoverlies in kwantiteit en in kwaliteit aan natuurwaarden mag plaatsvinden.

De provincie geeft met voorliggende beleidsregel invulling aan het compensatiebeleid uit de Nota Ruimte.

1.2 Inbedding in planologische procedures

Vooraleer sprake is van toepassing van de Beleidsregel mitigatie en compensatie dient als eerste de vraag beantwoord te worden of de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied door de ingreep significant worden aangetast. Is dit het geval dan dient met de zogeheten ‘nee, tenzij-afweging’ inzicht te worden geboden in de noodzaak voor die activiteit op die plaats. Dit betekent dat aangetoond moet worden dat er sprake is van redenen van groot openbaar belang en dat er geen haalbare alternatieve locaties of alternatieven voor de activiteit bestaan. Indien die activiteit of ingreep op de voorgestelde plaats toelaatbaar wordt geacht, dient zorgvuldig te worden bezien hoe de aantasting zoveel als mogelijk kan worden beperkt (mitigatie). Daarvoor is het noodzakelijk zo concreet als mogelijk de schadelijke invloeden in beeld te brengen.

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn volgens de Nota Ruimte de actuele en potentiële waarden van een gebied, die tot uitdrukking komen in de natuurdoelen. In Limburg zijn de natuurdoelen geformuleerd in de negen stimuleringsplannen. Volgens de Nota Ruimte gaat het bij de wezenlijke kenmerken en waarden om de:

- bij het gebied behorende natuurkwaliteit en areaal;
- geomorfologische en aardkundige waarden en processen;
- waterhuishouding;
- kwaliteit van bodem, water en lucht;
- rust en stilte;
- donkerte en openheid;
- landschapsstructuur;
- belevingswaarde.

Een project waarbij mitigatie en/of compensatie aan de orde is, dient de geëigende planologische procedure te doorlopen. De planologische aanvaardbaarheid van de ingreep en de wijze waarop in de mitigatie en/of compensatie wordt voorzien zullen in de ontwerp-bestemmingsplanfase aan de orde worden gesteld. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken dient een gelijktijdige behandeling plaats te vinden van zowel het plan waarin de 'aantasting' is geregeld als het plan waarin de mitigatie en/of compensatie is geregeld.

In het onderstaande schema is aangegeven welke stappen doorlopen moeten worden. In Hoofdstuk 3 van deze toelichting wordt een overzicht gegeven van de taken van de verschillende betrokken actoren. Gemeenten en initiatiefnemers kunnen dit gebruiken als een checklist.

BEOORDELINGSSCHEMA NOODZAAK MITIGATIE EN/OF COMPENSATIE

1. Wordt door de ingreep schade toegebracht aan planten en dieren die beschermd zijn via de Flora- en faunawet?
   ja → dan is deze beleidsregel niet van toepassing maar de Flora- en faunawet
   nee → dan 2.

2. Vindt de ingreep plaats in de EHS, de POG, in bos, landschaps- en natuurelementen die in een vigerend bestemmingsplan reeds beschermd zijn of onder de werkingssfeer van de Boswet vallen?
   nee → dan is deze beleidsregel niet van toepassing
   ja → dan 3.

3. Beoordeling gevolgen
   Gaan door de ingreep de wezenlijke kenmerken en waarden verloren?
   nee → dan is mitigatie en compensatie niet aan de orde
   ja → dan 4.

4. Beoordeling groot openbaar belang
   Is er sprake van een groot openbaar belang?
   nee → dan wordt ingreep niet toegestaan
   ja → dan 5.

5. Beoordeling activiteit
   Kan met een andere activiteit dezelfde doelstelling gerealiseerd worden waarbij minder of geen schade ontstaat aan natuurwaarden?
   ja → dan dient de andere activiteit uitgevoerd te worden, dan 1
   nee → dan 6.

6. Beoordeling locatie

Zijn er andere locaties waar de ingreep gerealiseerd kan worden en waarbij minder of geen schade ontstaat aan natuurwaarden?
ja → dan dient de ingreep daar plaats te vinden, dan 1
nee → dan 7.

7. Beoordeling mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie
Kunnen de negatieve effecten op natuurwaarden worden voorkomen?
ja → dan is geen compensatie, maar mitigatie vereist
deels → naast mitigatie is ook compensatie vereist
nee → compensatie is vereist.

1.3 Belangrijkste randvoorwaarden van de beleidsregel

Van groot belang is dat de mitigatie en/of compensatie gerealiseerd dient te zijn uiterlijk gelijktijdig met de aanvang van de ingreep. Dit dient geregeld te worden door middel van een overeenkomst tussen gemeente en/of provincie met de initiatiefnemer (al dan niet tevens met de toekomstige terreinbeheerder). In uitzonderingsgevallen zijn GS bevoegd om hiervan af te wijken.

De bankgarantie komt voor éénderde te vervallen zodra de mitigerende en/of compenserende maatregelen overeenkomstig het inrichtingsplan zijn uitgevoerd. Indien het beheer in de daarop volgende zes jaren overeenkomstig het inrichtingsplan wordt uitgevoerd vervalt de rest van de bankgarantie. Wanneer blijkt dat de initiatiefnemer niet voor aanvang van de ingreep de mitigatie en/of compensatie geheel en naar behoren heeft gerealiseerd vervalt de gehele bankgarantie aan de provincie respectievelijk de gemeente. Vervolgens wordt zo spoedig mogelijk opdracht gegeven tot het alsnog realiseren van de mitigatie- en/of compensatiewerken.
Voor gevallen die een langere bouwperiode of doorlooptijd kennen, bijvoorbeeld ontgrondingen, geldt het uitgangspunt dat de mitigatie en/of compensatie gelijkopgaand met en gekoppeld aan de voortschrijdende ingreep gerealiseerd moet worden, mits de aard van de aangetaste natuurwaarden dit toelaat.

De aard en omvang van de mitigatie en/of compensatie dient te zijn gebaseerd op de kwaliteiten die verloren gaan als gevolg van de ingreep. Deze verloren gegane natuurwaarden kunnen worden geobjectiveerd via de lijst van natuurdoeltypen die door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) is opgesteld (zie bijlage 1). Deze lijst geeft een algemene indicatie van de mate waarin de diverse terreintypen vervangbaar zijn. De omvang van de te realiseren natuurcompensatie en de daarop afgestemde financiële zekerheidsstelling dient te zijn gebaseerd op de lijst in bijlage 1. Belangrijk criterium is de tijd die nodig is voor herontwikkeling van de natuurdoeltypen. De kwantiteitstoeslag (compensatie) dient additioneel te zijn. Natuur-, bos- en landschapsprojecten die al lopen kunnen niet onder de noemer van compensatie worden gebracht. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor afwerkingsplannen van ontgrondingen en vuilstorten, of andere projecten die uit hoofde van wet- of regelgeving worden uitgevoerd.

Gedeputeerde Staten zullen bij verlening van een vergunning, de goedkeuring van het bestemmingsplan of

bij de afgifte van een verklaring van geen bezwaar onder meer in hun beoordeling mee laten wegen of de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregel voldoende gegarandeerd is. Bij de beoordeling of uitvoering in voldoende mate is zekergesteld zijn cruciale
criteria:

- de solvabiliteit van de initiatiefnemer (is hij financieel bij machte de mitigatie en/of compensatie uit te voeren);
- de mogelijkheid om bij het in gebreke blijven de mitigatie en compensatie op de kosten van de initiatiefnemer uit te laten voeren, hiertoe dient een bankgarantie te worden afgegeven, en bindende afspraken over het eindbeheer.

Het is aan de initiatiefnemer om inzicht te bieden in de kosten die zullen zijn gemoeid met de mitigatie en/of compensatie. De gemeente en/of de provincie dient deze kostenberekening te beoordelen.

2. Toelichting per artikel

2.1 Toelichting artikel 1

Bij landschapswaarden is van belang op te merken dat de bescherming van landschapselementen vrijwel uitsluitend zijn beslag krijgt in gemeentelijke bestemmingsplannen. De landschapselementen kunnen daarin bestemd zijn als natuur- of bosgebied maar ook als klein landschapselement.

2.2 Toelichting artikel 2

<u>‘Nee-tenzij’-regime</u>

In de gehele EHS geldt planologisch gezien vanuit de POL-herziening op onderdelen EHS het ‘nee-tenzij’-regime. Dat betekent dat conform de Nota Ruimte in principe geen ruimtelijke ingrepen in deze gebieden worden toegestaan. Indien geoordeeld wordt dat de ingreep van groot openbaar belang is en er geen geschikt alternatief is, bijvoorbeeld op een andere locatie, dan dient voor mitigatie en of compensatie conform voorliggende regeling gezorgd te worden.

Voor de Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (Beschermde Natuurmonumenten, Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) geldt een stringenter afwegingskader. Initiatiefnemers moeten een passende beooordeling maken van de gevolgen van een ingreep voor het gebied voorzover er sprake is van een kans op significante effecten op de instandhoudingsdoelstelling van het gebied. Voor de Natuurbeschermingswetgebieden geldt dat ingrepen met significant negatieve effecten alleen mogen worden toegestaan indien er geen alternatief is voor de ingreep en indien er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Alle mitigerende en compenserende maatregelen dienen ervoor te zorgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Het netwerk omvat alle gebieden die beschermd zijn op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). De ligging van deze gebieden in de provincie Limburg is te vinden in de POL-

herziening op onderdelen EHS. Voor ingrepen in de Natuurbeschermingswet 1998 gebieden is een Natuurbeschermingswet vergunning vereist.

De Beleidsregel mitigatie en compensatie is binnen de Hamsterkernleefgebieden alleen van toepassing op percelen die omgezet zijn van een agrarische naar een natuurbestemming en voor de bestaande landschaps-, bos- en natuurwaarden. De beleidsregel geldt nadrukkelijk niet voor agrarische gronden binnen het Hamsterkernleefgebied waarop een beheersovereenkomst rust.

Ontwikkelingsgerichte basisbescherming
In de gehele POG geldt planologisch gezien vanuit het POL-herziening op onderdelen EHS een ontwikkelingsgerichte basisbescherming. Dat betekent dat behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden richtinggevend zijn voor ontwikkelingen in de POG. Bij de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen in de POG wordt een zorgvuldige kwaliteitstoets van natuur- en landschapswaarden toegepast waarbij het uitgangspunt is dat deze ontwikkelingen leiden tot een kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de ecologische structuur van de EHS en POG in de provincie Limburg.

Vernietiging, verstoring en versnippering
De mitigerende en compenserende maatregelen dienen het nettoverlies van natuurwaarden te voorkomen en dienen daarom nauwkeurig te zijn toegesneden op de aard en omvang van de effecten van de uit te voeren ingreep. De aard van de ingrepen kan ingedeeld worden in drie categorieën:

Vernietiging
De ingreep vindt plaats in het natuur-, bos- en landschapsgebied, waardoor natuurwaarden verdwijnen: leefgebieden van flora en fauna zijn niet meer beschikbaar.

Verstoring
Verstoring treedt op indien een ingreep in een natuur-, bos- en landschapsgebied blijvende uitstralingseffecten heeft op dat natuur-, bos- en landschapsgebied. Voorbeelden hiervan zijn: geluid, trilling, betreding, visuele hinder en grondwaterstandverlaging.

Versnippering
De ingreep kan het leefgebied van plant- en diersoorten splitsen in kleinere eenheden (snippers of fragmenten) leefgebied. De ecologische relaties binnen een leefgebied of tussen delen van het leefgebied raken hierdoor verstoord of worden zelfs onmogelijk gemaakt. Dit heeft een negatieve invloed hebben op de verplaatsingsmogelijkheden van planten en dieren en het kan er toe leiden dat het leefgebied van enkele diersoorten te klein wordt.

Als richtlijn kan worden aangehouden dat in het geval van vernietiging de meest effectieve compensatie neerkomt op oppervlaktevergroting van bestaande natuur-, bos- en landschapsgebieden. In het geval van verstoring kan onder meer worden gedacht aan het verhogen van de kwaliteit van de natuur-, bos- en landschapsfuncties. In het geval van versnippering kan worden gedacht aan het herstel van bestaande en de

realisatie van nieuwe ecologische verbindingen.

Flora- en faunawet
Mitigatie en compensatie voor schade toegebracht aan soorten wordt in principe niet meer via de lijn van de ruimtelijke ordening geregeld, maar via de lijn van de Flora- en faunawet (ontheffing).

2.3 Toelichting artikel 3
De wijze waarop de mitigatie en/of compensatie in een plan wordt vastgelegd is afhankelijk van de fase waarin de planvorming ten aanzien van de ingreep verkeert (zie ook paragraaf 3.2 en 3.3). Indien er al vóór de goedkeuring door GS van het betrokken bestemmingsplan een concreet plan voorligt voor de ingreep en er zicht is op uitvoering dan dient bij voorkeur tegelijk met het aanbieden van het goed te keuren bestemmingsplan een overeenkomst te worden aangeboden. Indien nog niet duidelijk is wanneer de ingreep of activiteit plaatsvindt óf als er wel een concreet plan is maar de gemeente slaagde er niet in om een gemeente een raamovereenkomst sluit waarin vastgelegd wordt dat de gemeente de mitigatie en/of compensatie regelt met de initiatiefnemer. In het bestemmingsplan dient een en ander dan geregeld te worden via een uitwerkingsplan ex artikel 11 WRO.

Kort samengevat zijn er vanuit de provincie gezien drie mogelijke situaties waarbij de provincie telkens andere taken heeft ter realisatie van de vereiste mitigatie en/of compensatie.
De provincie is zelf initiatiefnemer:

1. de provincie sluit zelf een overeenkomst af met de derden.

Indien de provincie niet zelf initiatiefnemer is zijn er nog twee mogelijkheden:

2. er is een concreet plan voor de ingreep. In dat geval keurt de provincie het bestemmingsplan (of andere planfiguur) goed mét de daarbij gevoegde overeenkomst. In principe is dit een overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer. In een aantal gevallen, wanneer dat een meerwaarde heeft of een extra garantie biedt inzake uitvoering of wanneer de provincie mede belang heeft bij de ingreep, ondertekent ook de provincie de overeenkomst;
3. er is nog geen concreet plan voor de uitvoering van de ingreep.
   In dat geval keurt de provincie het bestemmingsplan (of andere planfiguur) goed nadat een raamovereenkomst inzake mitigatie en compensatie met de gemeente getekend is.

In de raamovereenkomst wordt vastgelegd dat de gemeente zodra er een concreet plan en een concrete aanvraag voorligt voor de uit te voeren ingreep de compensatie bilateraal met de initiatiefnemer regelt.
Bij voorkeur wordt hiertoe in het bestemmingsplan een uitwerkingsplan ex artikel 11 van de WRO opgenomen waarin is vastgelegd dat de ingreep alleen doorgang kan vinden als de mitigatie en/of compensatie geregeld is.

In die gevallen waarin verlies van natuurwaarden plaatsvindt zonder dat er een vergunning, verklaring van geen bezwaar of (bestemmingsplan-)goedkeuring of iets soortgelijks van de kant van Gedeputeerde Staten voor de ingreep of activiteit vereist is, zal Gedeputeerde Staten waar mogelijk een bestuurlijk beroep doen op

degene die verantwoordelijk is voor de ingreep of activiteit om de mitigatie en/of compensatie toch te doen realiseren conform de in deze beleidsregel genoemde criteria en richtlijnen.

Indien een gebied expliciet op voorhand als natuurcompensatiegebied is ingericht kan het gebied als compensatiemaatregel meegeteld worden mits het gebied in een formeel overheidsdocument als gebied ten behoeve van natuurcompensatieverplichtingen is aangemerkt en bestemd. Voorwaarde is wel dat in het gebied de juiste natuurwaarden herontwikkeld worden in de omvang en kwaliteit zoals voorgeschreven in artikel 5 van deze beleidsregel waarbij onverminderd het uitgangspunt blijft gelden dat er geen netto-verlies van natuurwaarden mag optreden.

2.4 Toelichting artikel 5

Kwantiteitstoeslag
De kwantiteitstoeslag voor gebieden in de EHS compenseert het kwaliteitsverlies aan natuurwaarden. Het uitgangspunt is dat door middel van het realiseren van een extra oppervlakte natuurterrein, bos of landschapselement(en) het nettoverlies aan waarden gedurende de periode tussen de uitvoering van de compenserende maatregelen en het moment dat het voor de nieuwe waarden nagestreefde kwaliteitsniveau is bereikt, moet worden overbrugd. De extra oppervlakte - dat wil zeggen de oppervlakte welke additioneel is aan de oppervlakte welke verloren gaat - wordt 'de kwantiteitstoeslag' genoemd. Deze toeslag is afhankelijk van de snelheid waarmee de nagestreefde kwaliteit van de nieuwe elementen kan worden gerealiseerd. Het Ministerie van LNV hanteert als vuistregel dat deze toeslag - afhankelijk van de tijd die nodig is om de nieuwe waarden te ontwikkelen - een omvang moet hebben van eenderde tot tweederde van de omvang van de verloren gegane waarden.
Voor de POG wordt een geringere kwantiteitstoeslag vereist vanwege het vaak minder grote belang van dergelijke gebieden in de POG voor de ecologische structuur in de provincie.

Flexibele inzet van de te compenseren natuurwaarden
Compensatie van de vernietigde natuurwaarden kan problemen opleveren omdat niet elk gebied geschikt is om dezelfde vernietigde natuurwaarden te compenseren. Vandaar dat voor alle natuurdoeltypen van de in artikel 5 b genoemde categorieën geldt dat maximaal 50% van de totale oppervlakte te compenseren natuur, inclusief de kwantiteitstoeslag, ingevuld kan worden met andere natuurdoeltypen van vergelijkbare waarde. Hieronder wordt verstaan dat droge natuurdoeltypen bijvoorbeeld vervangen kunnen worden door andere droge natuurdoeltypen uit dezelfde of een hogere categorie. Natte natuurdoeltypen kunnen vervangen worden door andere natte natuurdoeltypen uit dezelfde of een hogere categorie (zie bijlage 1). Het realiseren van meerdere of andere natuurdoelen dan de vernietigde natuurwaarden in aansluiting op bestaande natuurwaarden in de EHS en POG kan vaak een meerwaarde opleveren voor natuur, bos en landschap. Uiteraard dient wel voldaan te worden aan de Boswettelijke herplantplicht.

2.5 Toelichting artikel 7

In alle gevallen geldt dat mitigatie en compensatie bij voorkeur binnen de POG, maar buiten de EHS moet plaatsvinden. Buiten de EHS omdat de EHS bestaat uit bestaande natuur- en bosgebieden enerzijds en nieuw te ontwikkelen natuur anderzijds, dat wil zeggen landbouwgebieden waar reeds aanleg van nieuwe natuur is voorzien met behulp van instrumentarium van Rijk en provincie. De mitigatie en/of compensatie dient zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep plaats te vinden en dient als oogmerk te hebben dat het de ecologische structuur van EHS en POG versterkt. De samenhang van de ecologische structuur mag als gevolg van de ingreep niet verstoord worden.

Bij de keuze van een locatie voor de mitigerende en/of compensatiemaatregelen dient vermeden te worden dat door de uitvoering van de maatregelen de ter plekke aanwezige natuurwaarden verstoord of vernietigd worden.

2.6 Toelichting artikel 8

Ten behoeve van het garanderen dat de mitigatie en/of compensatie uiterlijk gelijktijdig met het voltooien van de ingreep uitgevoerd zal worden, dient - door middel van het plaatsen van een bankgarantie - in ieder geval de financiering van de onderstaande onderdelen van uitvoering van de compensatiemaatregelen te zijn geregeld:

1. grondverwervingskosten, op basis van een reële grondprijs;
2. inrichtingskosten op basis van een basisinrichting waarbij in principe de verloren gegane kwaliteiten weer kunnen worden ontwikkeld c.q. zich kunnen ontwikkelen;
3. de kosten van het beheer van de gerealiseerde mitigatie en compensatie gedurende de eerste zes jaar na voltooiing van de aanleg;
4. alle overheadkosten (planvormings- en voorbereidingskosten, directie- en toezichtkosten, administratiekosten, communicatie- en voorlichtingskosten, kosten van vergunningen etc.).

Daarenboven dient de initiatiefnemer aannemelijk te maken dat hij de mitigatie- en compensatieverplichting tijdig en naar voldoening ten uitvoer kan brengen en dient hij een waarborgsom ten bedrage van 50% van de omvang van de bankgarantie te storten. Het doel van deze aanvullende waarborgsom is om te voorkomen dat de initiatiefnemer de realisatie van de compensatie overlaat aan/afwentelt op de betrokken overheid. Het is namelijk niet de bedoeling dat de overheid de last van de uitvoering van de compensatie overneemt ook al is de uitvoering conform de regeling financieel afgedekt door een bankgarantie.

Verder is het doel van de waarborgsom te voorkomen dat:

- de initiatiefnemer de gestelde termijn overschrijdt;
- de inrichting en het beheer niet overeenkomstig het plan worden uitgevoerd.

Elke termijnoverschrijding leidt immers tot een bepaalde mate van nettoverlies van natuurwaarden en druist daarmee in tegen het centrale doel van de beleidsregel.

Wanneer een overheid zelf uitvoerder is van de ingreep zal de provincie altijd de overeenkomst moeten ondertekenen. Een bankgarantie zal in deze situatie niet gegeven hoeven te worden. De provincie gaat ervan uit dat een bestuurlijke afspraak tussen twee overheden niet zeker gesteld hoeft te worden door een

bankgarantie. .

Op het moment dat de mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn uitgevoerd zal de provincie een veldcontrole uitvoeren. Zes jaar na aanleg zal een tweede controle plaatsvinden.
De bevindingen van de veldcontrole worden vastgelegd in een verslag. De initiatiefnemer en de gemeente ontvangen een afschrift van dit verslag.

Bij de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen en het beheer mag geen gebruik worden gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen. Een uitzondering hierop is de bestrijding van ongewenste exoten. Als blijkt dat alle andere middelen onvoldoende de ongewenste exoten kunnen bestrijden is het selectief gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen toegestaan.

2.7 Toelichting artikel 9
Het is mogelijk dat reeds in ander verband een sluitende regeling is getroffen voor de mitigatie en compensatie van natuur-, bos- en landschapswaarden. Indien deze in overeenstemming is met hetgeen in deze beleidsregels is gesteld dan zal de reeds afgesloten regeling tevens beschouwd worden als een invulling van de Limburgse beleidsregel mitigatie en compensatie. Voldoet de gesloten regeling niet aan de Limburgse beleidsregel dan zal een aanvullende overeenkomst noodzakelijk zijn.

2.8 Toelichting artikel 11
Financiële compensatie is slechts aan de orde wanneer fysieke compensatie door de initiatiefnemer redelijkerwijs niet of voor wat betreft de oppervlakte en/of kwaliteit slechts ten dele mogelijk is. Dit betekent ook dat een combinatie van fysieke en financiële compensatie mogelijk is. Indien blijkt dat fysieke compensatie moeilijk te realiseren is, zal tijdig moeten worden besloten om over te gaan op financiële compensatie. Deze middelen kunnen niet worden ingezet waar vanuit de overheid al financiële middelen beschikbaar zijn gesteld voor natuurontwikkeling. De omvang van de financiële verplichting wordt bepaald op basis van de kosten die noodzakelijk zijn om de verloren gegane of vergelijkbare natuurwaarden elders te realiseren. De bedragen bestaan uit kosten voor grondverwerving, inrichting, het beheer voor de eerste zes jaar en kosten die samenhangen met de kwantiteitstoeslag bijvoorbeeld kosten van aanloopbeheer. Aanvullend wordt een bedrag gerekend voor overheadkosten die door de provincie gemaakt moeten worden om de compensatie voor de initiatiefnemer te regelen zoals planvorming. De initiatiefnemer stort het geld in het Nationaal Groenfonds. Dit geld blijft gelabeld aan de betrokken ingreep. Het Nationaal Groenfonds wordt door Rijk en provincies beheerd (Nota Ruimte). Na realisatie worden de percelen overgedragen aan bijvoorbeeld een natuurbeherende instantie die de aangrenzende EHS gronden in eigendom heeft.

De praktijk heeft laten zien dat de natuurcompensatie vaak bestaat uit een geringe oppervlakte met een geïsoleerde ligging. Hierdoor is de natuur kwetsbaarder voor negatieve externe invloeden dan grotere aaneengesloten gebieden waar natuurcompensatie is gerealiseerd. Daarnaast is het beheer van kleine gebieden minder efficiënt. Voor de natuur is de uiteindelijke winst lager dan veelal was voorzien door de goed

bedoelde compensatie. Vandaar dat de te compenseren natuur met een oppervlakte van ca. 1 ha financieel gecompenseerd kan worden. Op het moment dat er voldoende geld in het Nationaal Groenfonds zit kan een groter aaneengesloten nieuw natuurgebied worden gerealiseerd. De kleine compensatieverplichtingen leveren op deze manier meer natuurwinst op.

De Nota Ruimte geeft aan dat voor alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden financiële compensatie niet mogelijk is. Als een ingreep significant effect heeft op deze gebieden is men verplicht vooraf en tijdig vervangende natuur aan te leggen op een zodanige wijze dat de samenhang van Natura 2000 (de Europese Ecologische Hoofdstructuur) niet in gevaar komt.

3. Taken van de belangrijkste actoren

3.1 Taken van de initiatiefnemer

De initiatiefnemer heeft in het kader van de planologische procedure de plicht te zorgen voor:

1 deugdelijke motivering voor de ingreep respectievelijk de nieuwe activiteit;
2 voldoende en betrouwbare gegevens over de natuurwaarden in het gebied van de ingreep, dat wil zeggen: vlakdekkende en actuele inventarisaties van flora en fauna door een goed onderlegde ecoloog;
3 het zoeken van alternatieve locaties voor de voorgenomen ingreep zodra duidelijk is dat de voorgenomen ingreep leidt tot aantasting van natuurwaarden. Daarbij mag de initiatiefnemer zich niet beperken tot locaties die bij de initiatiefnemer en/of diens bedrijf en/of diens organisatie in bezit zijn. Initiatiefnemer dient ook geheel andere, eveneens in principe geschikte, alternatieve locaties te zoeken, beoordelen en te beschrijven;
4 het aantonen van de economische haalbaarheid van de voorgenomen ingreep en de bijbehorende mitigerende en compensatiemaatregelen.

De initiatiefnemer heeft in het kader van de op te stellen overeenkomst de plicht te zorgen voor:

1. een ontwerpovereenkomst inclusief de berekening van de kosten van de mitigerende en compenserende maatregelen;
2. tijdige uitvoering van de mitigatie- en compensatiewerken;
3. het beheer gericht op de ontwikkeling van de beoogde natuurwaarden gedurende de eerste zes jaar;
4. te zorgen dat het natuurgericht beheer en/of het onderhoud aan de mitigatiewerken ook in de periode daarna verzekerd is, bijvoorbeeld door overdracht van het compensatiegebied aan een overheidsorganisatie of een particuliere organisatie die in een openbaar register heeft vastgelegd te zullen zorgen voor instandhouding van de op haar terreinen aanwezige natuurwaarden;
5. een bankgarantie plus waarborgsom conform artikel 8. Wanneer de provincie mede-ondertekenaar is van de overeenkomst stort de initiatiefnemer de bankgarantie plus de extra waarborgsom bij de provincie. In alle andere gevallen (zie hierna) dient de initiatiefnemer de bankgarantie plus de extra waarborg aan de gemeente af te geven.

3.2 Taken van de gemeente

1. Bij het wijzigen van een bestemmingsplan (welke aantasting van natuurwaarden tot gevolg kunnen hebben) zonder dat er een concreet plan voorligt.

Indien er nog geen concreet voorstel is voor een ingreep maar er wel, na het doorlopen van de nee, tenzij-afweging een bestemmingswijziging voorgesteld wordt, dient de gemeente bij het bestemmingsplan een raamovereenkomst met de provincie aan te gaan. In de raamovereenkomst dient vastgelegd te worden dat de gemeente zorg zal dragen voor de realisatie van de mitigatie en/of compensatie. In de raamovereenkomst dient te worden opgenomen dat de gemeente de overeenkomst met de initiatiefnemer inclusief het mitigatie- en natuurcompensatieplan ter toetsing voorlegt aan GS. Tevens wordt in de raamovereenkomst opgenomen wie de bankgarantie en de extra waarborgsom in bewaring neemt en wie verantwoordelijk is voor de monitoring.

2. Indien er bij de behandeling van het ontwerpbestemmingsplan wel reeds een concreet plan voorligt voor een natuur, bos en landschap aantastende ingreep.

In deze situatie dient vóór er tot goedkeuring van het bestemmingsplan kan worden overgegaan reeds een overeenkomst getekend te zijn inclusief een mitigatie- en compensatieplan. De overeenkomst met de initiatiefnemer inclusief het mitigatie- en natuurcompensatieplan dient ter toetsing voorgelegd te worden aan GS. Afhankelijk van de situatie zijn gemeente en/of provincie (zie volgende paragraaf) en de initiatiefnemer ondertekenaars van de overeenkomst. Indien de provincie mede-ondertekenaar is dient de initiatiefnemer de bankgarantie en de extra waarborgsom af te geven aan de provincie. Wanneer de provincie niet ondertekent zal de bankgarantie en de extra waarborgsom aan de gemeente afgegeven moeten worden.

In beide situaties dient de gemeente ervoor zorgen dat de gerealiseerde mitigerende en compenserende voorzieningen duurzaam beschermd worden door een bestemmingswijziging naar natuur- of bosgebied of landschapselement door te voeren.

3.3 Taken van de provincie

Zie voor een overzicht van de drie belangrijkste situaties waarin de provincie zich kan bevinden met betrekking tot natuurcompensatie paragraaf 2.3 van deze toelichting.

Samenvattend is de taak van de provincie als volgt te omschrijven.

1 De provincie toetst conform haar rol met betrekking tot de ruimtelijke ordening of in een ontwerpbestemmingsplan akkoord gegaan kan worden met een bestemmingswijziging die leidt of kan leiden tot aantasting, vernietiging, verstoring of versnippering van natuurwaarden.
2 De provincie toetst het (ontwerp)mitigatie- en compensatieplan en de (ontwerp)overeenkomst.
3 Indien een ingreep binnen de grenzen van de EHS en POG aan de orde is dient de provincie de overeenkomst mede te hebben ondertekend vooraleer goedkeuring van het bestemmingsplan of afgifte van vergunningen kan plaatsvinden.
4 De provincie monitoort de uitvoering van een overeenkomst en wijst gemeenten op hun verantwoordelijkheden bij het doen realiseren van compensatie in Limburg. Er vinden minimaal twee veldcontroles plaats. De eerste controle wordt zo spoedig mogelijk na de realisatie van de mitigatie en compensatie uitgevoerd. De tweede controle zal plaatsvinden zes jaar na aanleg.
5 Indien de provincie de overeenkomst (mede-)ondertekent, int de provincie - voorzover de compensatie

door het in gebreke blijven van de daarvoor verantwoordelijke contractpartij niet of niet tijdig is gerealiseerd - de bankgarantie en de toeslag (de extra waarborg) daarop.

6 De provincie geeft zo spoedig mogelijk (binnen maximaal een jaar) na het innen van de bankgarantie plus de eventueel te betalen toeslag opdracht tot uitvoering van de in de overeenkomst vereiste compensatiewerken. Daarnaast zal de provincie zoveel mogelijk haar gegevens over de natuurwaarden in het gebied van de ingreep ter beschikking stellen aan de initiatiefnemer.

7 De provincie ondertekent de overeenkomsten zoveel mogelijk indien er een directe verantwoordelijkheid is van de provincie voor de ingreep en de mitigatie en compensatie en wanneer er een duidelijke meerwaarde te verwachten valt van provinciale betrokkenheid bij de overeenkomst. Dit is met name vereist:

- bij ingrepen in de EHS en POG;
- in situaties waarbij er sprake is van financiële compensatie;
- in situaties waarbij de provincie zelf initiatiefnemer of mede-initiatiefnemer is;
- in gevallen waarbij een gemeente initiatiefnemer is en uitvoerder van de ingreep
- indien het wenselijk is dat de provincie de gemeente bijstaat wat betreft het monitoren van de uitvoering van de compensatieverplichting (bijvoorbeeld in verband met het gegeven dat er sprake is van diverse met elkaar interfererende effecten op natuurwaarden);
- indien de compensatie uitgevoerd gaat worden buiten de gemeente waar de ingreep plaatsvindt.

Bijlage 1 Mate van vervangbaarheid van natuurdoeltypen

In deze bijlage zijn de natuurdoeltypen ingedeeld in vier categorieën op basis van de verschillende mate van vervangbaarheid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat tijdens de inrichting van het nieuwe, te ontwikkelen natuurgebied alle noodzakelijke inrichtingsmaatregelen zoals bijvoorbeeld grondwerken en waterpeilverhoging worden genomen. De tijd die vervolgens nodig is om in het gebied voldoende natuurkwaliteit te laten ontwikkelen, is bepalend voor de mate van vervangbaarheid. Daarnaast moet rekening worden gehouden met het feit dat sommige natuurdoeltypen alleen onder zeer specifieke omstandigheden tot ontwikkeling kunnen komen. Voor een aantal natuurdoeltypen kunnen geen of slechts in zeer beperkte mate potentiële vervangingsmogelijkheden aanwezig zijn. Dergelijke natuurkwaliteiten zijn niet vervangbaar. Behalve om ecologische redenen kunnen bepaalde natuurkwaliteiten ook om bestuurlijke of privaatrechtelijke redenen moeilijk of niet vervangbaar zijn. De onderstaande verdeling is een algemene indicatie van de mate waarin de diverse natuurdoeltypen vervangbaar zijn.

Categorie natuurdoeltype	**Vervangbaarheid natuurdoeltype**	**Ontwikkelingstijd natuurdoeltype**	**Kwantiteitstoeslag**
1	snel	< 2 jaar	0%
2	gemakkelijk	2 – 25 jaar	33%
3	matig	25 – 100 jaar	66%
4	moeilijk of niet	> 100 jaar	> 66 %, maximaal 100%

Tot categorie 4 behoren eveneens die natuurdoeltypen waarvoor geen potentieel geschikte locaties aanwezig zijn.

Het *Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg* (Provincie Limburg, 2002) is als uitgangspunt genomen voor het benoemen van de natuurdoeltypen. Alle daarin genoemde natuurdoeltypen zijn ingedeeld in één van de vier categorieën van vervangbaarheid. In de tabel is eveneens de relatie aangegeven tussen de Limburgse natuurdoeltypen en de Landelijke natuurdoeltypen uit het *Handboek Natuurdoeltypen* , (Bal et al., Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2002/020, EC-LNV, Wageningen).

De algemene (fysieke) beschikbaarheid van geschikte locaties buiten de EHS voor een bepaald natuurdoeltype is zo goed mogelijk in beschouwing genomen. Indien de vereiste omstandigheden niet of nauwelijks buiten de EHS aanwezig zijn, is het desbetreffende natuurdoeltype ingedeeld in categorie 4 (moeilijk of niet vervangbaar). In de praktijk heeft men natuurlijk niet alleen met de fysieke beschikbaarheid te maken, maar is men ook afhankelijk van de grondmarkt, medewerking van besturen en dergelijke.

In de tabel is uitgegaan van de beste potenties die buiten de EHS beschikbaar zijn. In de praktijk kunnen gronden ter compensatie worden aangeboden die minder optimaal zijn voor het desbetreffende natuurdoeltype. In dat geval kan de categorie die in de tabel is aangegeven te optimistisch zijn.

Andere belangrijke aspecten die de geschiktheid van nieuwe locaties bepalen, zijn bijvoorbeeld de afstand naar andere natuurgebieden en de oppervlakte van het nieuwe gebied. Het is onmogelijk dergelijke aspecten in een tabel te betrekken.

Begeleid-natuurlijke eenheden
Begeleid-natuurlijke eenheden zijn moeilijk te beoordelen op grond van hun ontwikkelingstijd, omdat in het algemeen slechts een gedeelte (van hun grote oppervlakte) zal worden aangetast en de onderdelen zeer verschillend kunnen zijn. Mitigatie en compensatie zal steeds van geval tot geval bekeken moeten worden. Ook in de begeleid natuurlijke eenheden wordt in de Stimuleringsplannen het gewenste streefbeeld omschreven aan de hand van natuurdoeltypen. De begeleid natuurlijke eenheden in Limburg zijn daarom niet als aparte natuurdoeltypen vermeld in de tabel. In de provincie Limburg zijn momenteel drie gebieden aangewezen als begeleid natuurlijke eenheid:

- Mariapeel: hoogveenlandschap;
- Meinweg: begeleid-natuurlijk zandlandschap;
- Grensmaas: hoog dynamisch rivierenlandschap in vrij afstromend traject.

Begeleid-natuurlijke eenheden bestaan in de regel uit een complex van onderdelen die functionele relaties met elkaar onderhouden. Indien een onderdeel wordt aangetast, zou dat vervangen moeten worden door een gebied dat dezelfde rol in het systeem kan spelen. In de praktijk is dat vaak onmogelijk. Voorbeeld: een kwelgebied ontvangt water vanuit een bepaald infiltratiegebied. Vervanging van het infiltratiegebied is niet denkbaar.
Begeleid-natuurlijke eenheden zijn gebonden aan een minimum-areaal. Wanneer dergelijke eenheden voor een deel worden aangetast, kan de oppervlakte gemakkelijk dit minimum onderschrijden. Voor een volwaardige vervanging dient dan in feite de gehele eenheid elders vervangen te worden.

Begrazing is een belangrijk proces in de meeste begeleid-natuurlijke eenheden. Wanneer de grenzen van of de verdeling van biotopen binnen het terrein veranderen, zal het begrazingspatroon veranderen in het gehele terrein. Dat is ongunstig, omdat het weer lange tijd zal duren voordat de levensgemeenschap zich aan het nieuwe begrazingspatroon heeft aangepast.

Natuurdoeltypen		Categorie vervangbaarheid			
Limburgse natuurdoeltypen	**Landelijke natuurdoeltypen**	**1**	**2**	**3**	**4**
A 1 Bossen					
A 1.1 Wintereiken-Beukenbos	3.56 Eikenhakhout en middenbos (beheervorm)				*
	3.65 Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden				
A 1.2 Parelgras- Beukenbos	3.56 Eikenhakhout en middenbos (beheervorm)				*
	3.65 Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden				
A 1.3 Bronbos	3.67 Bos van bron en beek 3.57 Elzen- en Essenhakhout en middenbos (beheervorm)				*
A 1.4 Eiken-Haagbeukenbos	3.59 Eiken-Haagbeukenbos en middenbos van zandgronden (beheervorm)				*
	3.65 Eiken- en beukenbos van lemige zandgronden				
	3.68 Eiken-Haagbeukenbos van het heuvelland 3.69 Eiken-Haagbeukenbos van zandgronden				
A 1.5 Berken-Zomereikenbos	3.56 Eikenhakhout en middenbos (beheervorm) 3.64 Bos van arme zandgronden				*
A 1.6 Vogelkers-Essenbos	3.57 Elzen- en Essenhakhout en middenbos (beheervorm) 3.67 Bos van bron en beek				*
A 1.7 Elzenbroekbos	3.57 Elzen- en Essenhakhout en middenbos (beheervorm) 3.62 Laagveenbos				*
A 1.8 Berkenbroekbos	3.63 Hoogveenbos				*
A 1.9 Essen-Iepenbos	3.61 Ooibos			*	
	3.66 Bos van voedselrijke, vochtige grond				
A 1.10 Zwarte populieren-Wilgenbos	3.61 Ooibos			*	
A 2 Struwelen					
A 2.1 Doornstruweel	3.52 Zoom, mantel en droog struweel van de hogere gronden 3.53 Zoom, mantel en droog struweel van het rivieren- en zeekleigebied		*		

A 2.2 Bremstruweel	3.52 Zoom, mantel en droog struweel van de hogere gronden		*		
A 2.3 Gagelstruweel	3.55 Wilgenstruweel		*		
A 2.4 Wilgenstruweel	3.55 Wilgenstruweel		*		
A 2.5 Stroomdalwilgenstruweel	3.55 Wilgenstruweel		*		
Natuurdoeltypen		**Categorie vervangbaarheid**			
Limburgse natuurdoeltypen	**Landelijke natuurdoeltypen**	**1**	**2**	**3**	**4**
A 3 Heiden					
A 3.1 Droge heide	3.45 Droge heide				*
A 3.2 Vochtige heide	3.42 Natte heide				*
A 3.3 Natte heide	3.42 Natte heide				*
A 4 Hoogveen					
A 4 Hoogveen	3.44 Levend hoogveen				*
A 5 Graslanden					
A 5.1 Kalkgrasland	3.36 Kalkgrasland				*
A 5.2 Lössschraalgrasland	3.33 Droog schraalgrasland van de hogere gronden				*
A 5.3 Heischraalgrasland	3.33 Droog schraalgrasland van de hogere gronden 3.42 Natte heide 3.45 Droge heide				*
A 5.4 Zandschraalgrasland	3.33 Droog schraalgrasland van de hogere gronden 3.45 Droge heide 3.47 Zandverstuiving				*
A 5.5.1 Kamgrasweide A 5.5.2 Glanshaverhooiland	3.37 Bloemrijk grasland van het heuvelland 3.38 Bloemrijk grasland van zand- en veengebied 3.39 Bloemrijk grasland van het rivieren- en kleigebied		*		
A 5.6 Dotterbloemgrasland	3.30 Dotterbloemgrasland van beekdalen 3.31 Dotterbloemgrasland van veen en klei				*
A 5.7.1 Kleine zeggengrasland	3.29 Nat schraalgrasland				*

A 5.7.2 Nat kalkgrasland	3.29 Nat schraalgrasland				*
A 5.8 Sikkelklaver-kruisdistelgrasland	3.39 Bloemrijk grasland van het rivieren- en kleigebied			*	
A 5.9 Inundatiegrasland	3.32 Nat matig voedselrijk grasland			*	
A 5.10 Vochtig kruidenrijk grasland	3.38 Bloemrijk grasland van zand- en veengebied 3.39 Bloemrijk grasland van het rivieren- en kleigebied		*		
A 5.11 Droog kruidenrijk grasland	3.37 Bloemrijkgrasland van het heuvelland 3.38 Bloemrijk grasland van zand- en veengebied 3.39 Bloemrijk grasland van het rivieren- en kleigebied		*		
Natuurdoeltypen		**Categorie vervangbaarheid**			
Limburgse natuurdoeltypen	**Landelijke natuurdoeltypen**	**1**	**2**	**3**	**4**
A 6 Moerassen					
A 6.1 Kleine zeggenmoeras	3.24 Moeras 3.29 Nat schraalgrasland				*
A 6.2 Kalkmoeras	3.24 Moeras				*
A 6.3 Rietmoeras	3.24 Moeras		*		
A 6.4 Grote zeggenmoeras	3.24 Moeras			*	
A 6.5 Inundatiemoeras	3.24 Moeras			*	
A 7 Ruigten					
A 7.1 Droge ruigten	3.36 Kalkgrasland 3.52 Zoom, mantel en droog struweel van de hogere zandgronden 3.53 Zoom, mantel en droog struweel van het rivieren- en zeekleigebied		*		
A 7.2 Vochtige ruigten	3.25 Natte strooiselruigte		*		
A 7.3 Verbindingsruigte		*			
A 8 Wateren					
A 8.1 Heuvellandbeek A 8.2 Terrasbeek	3.1 Droogvallende bron en beek 3.2 Permanente bron 3.3 Snelstromende bovenloop 3.4 Snelstromende midden- en benedenloop				* *

	3.5 Snelstromend riviertje				
A 8.3 Laaglandbeek	3.1 Droogvallende bron en beek 3.2 Permanente bron 3.3 Snelstromende bovenloop 3.4 Snelstromende midden- en benedenloop 3.5 Snelstromend riviertje 3.6 Langzaamstromende bovenloop 3.7 Langzaamstromende middenloop 3.8 Langzaamstromend riviertje				* *
A 8.4 Rivier	3.9 Snelstromende rivier en nevengeul 3.10 langzaamstromende rivier en nevengeul		*		

Natuurdoeltypen		**Categorie vervangbaarheid**			
Limburgse natuurdoeltypen	**Landelijke natuurdoeltypen**	**1**	**2**	**3**	**4**
A 8 Wateren					
A 8.5 Voedselarme plassen	3.22 Zwak gebufferd ven (eventueel in combinatie met A 6.1 en/of A 9.2.2) 3.23 Zuur ven (eventueel in combinatie met A 2.3 en/of A 9.2.2)		*		
A 8.6 Voedselrijke plassen	3.14 Gebufferde poel en wiel 3.16 Voedselrijke plas 3.17 Geïsoleerde meander en petgat		*		
A 9 Pioniergemeenschappen					
A 9.1 Pioniergemeenschappen op kalk	3.36 Kalkgrasland			*	
A 9.2.1 Pioniergemeenschappen op droog zand	3.33 Droog schraalgrasland van de hogere gronden 3.45 Droge heide 3.47 Zandverstuiving 3.49 Rivierduin en -strand		*		
A 9.2.2 Pioniergemeenschappen op vochtig zand	3.29 Nat schraalgrasland 3.42 Natte heide		*		
A 9.3 Pioniergemeenschappen op grind	3.49 Rivierduin en -strand		*		

A 9.4 Pioniergemeenschappen op klei	3.49 Rivierduin en –strand 3.16 Dynamisch rivierbegeleidend water		*		
A 10 Kruidenrijke akkers					
A 10.1 Kruidenrijke akker op kalkrijke bodem	3.50 Akker van basenrijke gronden			*	
A 10.2 Kruidenrijke akker op droog kalkarmzand	3.50 Akker van basenarme gronden			*	
A 10.3 Kruidenrijke akkers op vochtige zware bodem	3.50 Akker van basenrijke gronden		*		

Gedeputeerde Staten voornoemd,
dhr. L.J.P.M. Frissen, voorzitter

dhr. W.L.J. Weijnen, secretaris

Uitgegeven, 15 september 2005
De Secretaris,

Drs. W.L.J. Weijnen